

3. AZ IRODALOM második számának írói

BERDA JÓZSEF. — Született 1902-ben. A költő testi mivoltában, mozdulatában, mosolyában, mégha egyetlen szót sem szól, teljesen azonos költészetével. Derűsen mosolygó bölcse a szegénységnek, az élet apró örömeinek, a jó evésnek, ivásnak, bölcs és örök suhanc egyszemélyben, aki megénekli a sült kacsa, az ajtatosságra gerjesztő borozások elégedettségét s vidám himnuszokat zeng önmaga testéről, fiatalságáról, melyet nem cserélne a gazdagok millióival. Egyéni hangja teljes kiforrottságát éri el *Ördögnyelv* kötetben.

DEVECSERI GÁBOR. — 1917-ben született; hatalmas kultúrájú, virtuóz formakészségű költő, elsőrangú műfordító s kiváló klasszifikológus, Kerényi Károly tanítványa; a Homéroszi himnuszok bravúros tolmácsolója. Első kötete *A mulatságos tenger* címen jelent meg, ezt követte a *Barátaimhoz*. Legújabb verseinek gyűjteménye a *Margitszigeti elégia*, teljes érettségében mutatja ezt a komoly, mindig új utakon járó tehetséget, aki a játék, a mítosz és a humanum hangjai mellett legjobb verseiben az élet irracionális mozzanatait ragadja meg párás ragyogású képekben és a ritmus és zene új harmóniáiban. Tanulmányírónak is kiváló; legújabb esszékötetete, „Az élő Kosztolányi”, a nagy költő emlékének avatott és meghitt fölidézése.

FODOR JÓZSEF. — 1898-ban született; első kötete, a *Lihégő erdők* (1927) egyszerre ismertette nevét s költészetét, ezt az erős lélekzetű, férfias patoszú, tömör lírát, mely egyforma érettséggel s telítettséggel adja vissza a természet hevesen lángoló képeit, meg az eszmények és magasröptű gondolatok felé törő elme nemes lendületét. Idealista költőnek tartják, de az ő idealizmusa nemcsak igény, hanem tett is: Fodor József benne él a másban, együtt él a korrall, s fáradhatatlanul hangoztatja az ember és a szellem jogait és méltóságát. Bátor és független költő, aki meg tudta teremteni elménye számára a maga külön nyelvét és formáját.

ERNEST HEMINGWAY. — 1898-ban született s az európai fronton részt vett az első világháborúban; ebből az élményből sarjadt világsikerű regénye, a legszebb háborús regények egyike, a *Bűcsű a jeggyerektől*. Kitűnően ismeri Spanyolországot; amikor a polgárháború kitört, katonai szolgálatra jelentkezett a köztársaságiak oldalán; a spanyol partizánok hősi harcainak állított halhatatlan emléket nagy regényében, melynek címe: *Akiért a harang szól*. Ez a cím egy tizenhatodik századi angol jelmondatra céloz, mely szerint valahányszor halottért szól a harang, mindig egy egész világ kibűnytát kell gyászolnunk, mert semmi nem lehet értékesebb az embernél. E mély és nemes humanizmus Hemingway világnézete; ezt egyesíti valami megragadóan friss és erős, lendületes és bátor írói szemléletmóddal; egyszerűsége teszi nagy-szabásúvá.

SZERGEJ JESZÉNYIN. — (1895–1925.) Blok, Gumilev és Majakovszkij mellett a legnagyobb modern orosz költő. Népi származású s a nép csodálatosan gazdag képkincsét hozza magával, azt ontja ki felejtethetetlenül dallamos, meghatott, a falu és a gyermekek elvesztett idilljébe visszasóvárgó verseiben, melyek Európa-szerte nagy hatást keltenek s mindenütt ösztönzői voltak a harmincas években kialakuló új népiességnek. „Imaginizmus”, képgazdagsága s asszociációinak rendszere József Attilára emlékeztet; aki fordított is verseiből.

KASSÁK LAJOS. — 1887-ben született, proletárszülők gyermeke; maga is munkás volt. 1915-ben indította meg a magyar aktivizmus első folyóiratát *Tett* címen; ennek folytatása volt, ugyancsak az ő szerkesztésében, a *Ma*. A forradalmak után 1927-ig emigrációban élt. Kemény ötvözetű szabadverseiben egyforma erővel ragad meg a nemes szocializmus, a mély humanitás és a kifejezés puritán tisztasága, költői szépsége. Regényei többnyire proletársorsokat ábrázolnak biztos realizmussal s a szerkesztés és elemzés ritka erejével (*Angyalföld*, *Marika énekei*), *Megnőttek és elindulnak*, *Munka-*

nélküliek, *Egy kosár gyümölcs*, stb.). Legnagyobb prózai műve regényes önéletrajza, az *Egy ember élete*, az új magyar próza egyik csúcsa.

VALENTIN KATAJEV. — 1897-ben született; az új orosz prózaíró nemzedék nagy erőssége, értelmjes, robusztus író, van benne valami Gogoly széles monumentalitásából. *Sikkasztók* című regénye az egykorú orosz élet egyes ferdeségeit állítja pellengérré, a *Hajrá* a tett, a munka és az erő gogolyi teltségű dicsérete. Szindarabjai is komoly sikert arattak.

KÁDÁR ERZSÉBET. — A „Nyugat” novellapályázatán tűnt fel, az első dí nyertese volt. Kitűnő szemű elbeszélő; remekül ábrázolja a társadalmat és alaposan ismeri az emberi lelket; novellái megannyi főlényes egységülhelyezet a műfaj két típusa: a cselekményt föloldó modern, meg a mikszáthi anekdotikus elbeszélés közt. Szikár szerkezetű írások ezek; az író mindig éppen csak a legszükségesebbet mondja, fegyelmezetten és tárgyilagosan közli történetét; s mindig hiteles, mindig fölfedezészerűen izgalmas, mert izgalmasan emberi. Válogatott elbeszéléseinek gyűjteménye *Harminc szőlőskosár* címen jelent meg.

KOLOSVÁRI GRANDPIERRE EMIL. — 1907-ben született. Első regénye, a *Rosta*, két nemzedék, apák és fiúk ellentétét vetíti élénk, a második, *Dr. Csibráki szerelmei* egy tragikomikus figura sorsában fordítja fonákjára való és eszmény antagonizmusát. Csibráky minduntalan beleütközik a valóságba; az *Alvajárók* és a *Sárgavirágos leány* hősei már a valóságon kívül, különös álomvilágban élnek. E két mű után annál nagyobb meglepetés volt a *Tegnap*, ez a számadás és vallomás, mely egy ember sorsán s életén át az egész felemás magyar társadalmi és szellemi élet bátor leleplezése volt, s melyben egyszerre metsző társadalomkritikává élesedett az író ironiája. Ugyanez a hang jellemzi legújabb könyvét, a *Szabadság*-ot.

LUKÁCS GYÖRGY. — 1885-ben született; 1912-ben jelent meg hatalmas, alapvető műve a modern dráma fejlődéséről, „mely irodalmunkban magában áll a filozófiai elmélyedés szempontjából”. Hasonlóan korszakos jelentőségű nagy

műve a regényről, a regény elméletének maig egyedülálló alapvetése („Therrie des Romans”). A forradalom alatt népbiztos volt, majd emigrációba kényszerült, de a szellemi kapcsolatot mindvégig megtartotta a magyar irodalommal, s száműzetése alatt is éberan figyelte s bírálta a hazai jelenségeket. „Írástudók felelőssége” című műve az utolsó húsz esztendő magyar szellemi életének izgalmas bírálata. Hatalmas látókörű, az egész világirodalomban otthonos tudós, kitűnően ismeri a német irodalmat (*A lélek és a formák*), de ugyanolyan biztos kézzel boncolja a francia irodalom kérdéseit is (*Balzac, Stendhal, Zola*), tele új szempontokkal, mely filozófiai és szociológiai jártassággal. Folyóiratunkban közölt cikke részlet Tolsztojról szóló nagyobb tanulmányából.

VLADIMIR MAJAKOVSKIJ. — (1894—1930). Az orosz futurizmus megalapítója; 1912-ben adta ki társaival manifesztumát, amelyben az új, forradalmi költészet programját fejtette ki. Lázadó szellem, s vakmerő, nagyvonalú tehetség; szakít minden öncélú művészettel, a lírát a közösség, a tömegek, a nagy szociális mozgalmak szócésének tekinti, s egyforma lendülettel írt széles sodrú, nagy zengésű költeményeket, meg plakátszóvegeket. Leghíresebb versei a „Hátgerincfuvola” és „A nadrágba bújt nap”. Hatása messze túlért Oroszországon, s érezhető a modern francia líra egyes hangjaiban is.

RÓNAY GYÖRGY. — Kitűnő költő, versfordító, regényíró és kritikus. Ő írja: „A vers, a líra legszebb föladata, túl a valóság ábrázolásán, a valóság értelmezése, sőt, újraalkotása egy magasabb, metafizikusabb síkon. A költő a maga módján a misztikusok rokona; látomásait közli képbén, zenében, valami külön nyelven, az újjáteremtett szemléletek és a független szemlélődés saját nyelvében. A bennünk és fölöttünk való végtelen világ a költő igazi birodalma; s célja nem az, hogy ezt a magasabb birodalmat közérthetővé oldva leszállítsa közénk, hanem ellenkezőleg: hogy művészi erejével mindnyájunkat fölkényszerítsen ama magasabb hazába. A modern líra útja erre felé vezet, a modern költő erre az új világhódításra vállalkozik, s ezzel a vállalkozásával teljesíti legszebben közösségi

hivatását is: ráeszmélt arra, hogy többek, nagyobbak, végtelenebbek vagyunk önmagunknál, illetve annál, aminek hiszünk magunkat.”

VLADIMIR SOLOVJOV. — (1853—1900). Dosztojevszkij barátja s a Karamazov testvérek Aljosájának mintaképe; elmélyedő, misztikus költő és bölcselet, a modern orosz líra első nagy alakja. Szépesség és vallásos áhítat egységét keresi rejtelmes, mély ragyogású verseiben, amelyekben a misztikus Isten-élmény felé vezető úton társául választott Hagia Sophiát, szent Bölcseiséget ünnepli. Bölcséleti műveiben (*Az Antikrisztus legendája*) jó és rossz problémáját boncolja s a világtörténelmet mint üdvösségtörténetet veszi vizsgálat alá. Zárkózott, mély lírája az utóbbi időben egyre több hívőt és tisztelőt szerez magának Európában.

SZÉP ERNŐ. — 1884-ben született s a „Nyugat” nemzedékének költői közt ő képviseli azt a gyermeki hangot, azt a naív csodálkozást, azt a kedves és meghitt közönséget a világ egyszerű tényeit, tárgyaival és jelenségeivel, amelyet francia változatban Jammes neve jelent. Csakhogy nála ebbe a naív hangba belevegyül a nagyvárosi, budapesti költő enyhe iróniája, önnön érzékenységét is finoman kigúnyoló, ám gunyorosságában is megatott humora, verseiben és prózájában egyaránt. Több regénye jelent meg (*Lila akác, Valentine, Ádámsutka* s mások). Összes költeményei 1938-ban láttak napvilágot.

TOLSZTOJ. — Kosztolányi Dezső írta a „Háború és béke” írójáról 1927-ben: „Tolsztoj Nikolajevics Ledról kell írnom, aki száz esztendővel ezelőtt született Jasznaja-Poljanában. Csak egy cikket. Mintha azt mondanák: „Szóljon valamit a világegyetemről, de röviden és tömören”.

Őt tartom az írásművészet csodájának. Minthogy pedig nem értem, miként jöhetett létre ilyen emberföltölti teremterő, képzeletemet szeretem lecövekelní a valóságba s családjára gondolok. Tolsztoj ezt jelenti: vastag. Ősei vastag, bővérű, élnivágyó emberek. Leó húga, Mária, istenfelő apáca. Öccse, Szergiusz,

afféle szókimondó, karakán legény. Dimitri csupa szenvedély és láz, fékezhetetlen, duhaj, iszákos, huszonkilenc éves korában hal meg tüdővészben. Nikola jámbor szamaritánus, megosztja falatját az inségesekkel, kunyhóban lakik. Tolsztoj Leó pedig mindegyik együtt, mindenki és minden, mert ő költő.

Korhely és szent. Katona és békebarát. Vadász és állatvédő. Európai és ázsiai. Író, aki a világsajtó riportereinek környilatkozatot ad s apostol, aki a fényképészek sorfala előtt áldja meg a muzsikokat. Gazdag és szegény. Forradalmár és családapa. Gróf és paraszt. Pogány, aki imádjá az életet s keresztény, akit a Szent Szinódus nem akar eltemetni.

Ez a kettősség nem alakoskodás, hanem lénye legbensőbb mivolta. Már ifjúkori följegyzéseiben olvasom: „Azt akartam, hogy mindenki engem ismerjen és szeressen. Azt akartam, hogy pusztán nevem hallatára elámuljon mindenki és engem tiszteljen”.

NYIKOLÁJ TYIHONOV. — 1892-ben született; munkásszülőlk gyermeke, aki már a háború előtt is jelentős helyet vívott ki magának az orosz prózaírók között. A tárca-novella nagy mestere; tömör, csaknem szűkszavú előadasmódora drámai feszültséggel telíti elbeszéléseit. Kitűnő emberábrázoló; néhány odavetett vonással a jellemzés ritka erejével eleveníti meg figuráit. Résztvett Leningrád védelmében s *Lenin-grádiak* című novelláskötetében a védősereg — katonák, munkások, asszonyok, gyerekek — csodálatos hősiességét örökíti meg.

VAS ISTVÁN. — 1910-ben született, első kötete (*Őszi rombolás*) 1932-ben jelent meg. Mély kultúrájú lírikus; sorra újította fel a költészet régi parlagon hagyott formáit s műfajait, a költői levelet, szatírárt például, s megtöltötte őket a modern nagyvárosi ember fanyar, ideges pesszimizmusával. Férfias, filozófikus és realista költő; nemes pátosza újabbban egyre mélyül s egyre tömörebb, egyre teltebb, mind súlyosabb gondolatokkal és érzésekkel. Kötetei: „Level a szabadságról” 1935; *Menekülő múzsa*, 1938. Kitűnő műfordító.

Lermontov, Puskin, Radnóti Miklós, Cs. Szabó László, Weöres Sándor, Zilahy Lajos
életrajzát az első számban közölkük.